

BESWEP

Het Belgische systeem van tijdelijke werkloosheid: economische en psychologische impact

DUUR
15/12/2020 - 15/03/2025

BUDGET
646 495€

PROJECT BESCHRIJVING

Dit project onderzoekt de economische en psychologische impact van het Belgische systeem van tijdelijke werkloosheid (STW) op zowel korte als middellange termijn. STW is een federaal beleidsinstrument dat werd ingevoerd om het proces van ontslag en opnieuw aanwerven bij tijdelijke vermindering van vraag en werk te vermijden. Vanuit werkgeversstandpunt is ontslag en vervolgens opnieuw aanwerven duur: STW kan faillissementen vermijden. Vanuit werknemersstandpunt is de sociale kost van werkloosheid hoog: STW verlaagt de drempels bij re-integratie op de arbeidsmarkt.

STW kwam sterk op de voorgrond tijdens de COVID-19 pandemie. Op het hoogtepunt van de lockdown in april 2020 maakten 1,167 miljoen mensen - ongeveer 30% van de werknemers die in aanmerking kwamen - gedurende ten minste één dag gebruik van de COVID-19 vorm van STW. Zoals in de projectoproep werd benadrukt, is het voor beleidsmakers van belang om de gevolgen van STW op kort en middellange termijn in kaart te brengen.

Het hoofddoel van dit project is om de doeltreffendheid van STW te bestuderen vanuit zowel economisch als psychologisch perspectief. Vanuit economisch perspectief lijkt het waarschijnlijk dat de doeltreffendheid van STW over de tijd afneemt en zelfs een belemmering vormt voor economisch herstel: de reallocatie van werknemers van krimpende naar groeiende bedrijven zal naar alle waarschijnlijkheid minder snel verlopen, en dat geldt wellicht nog meer voor groepen die kwetsbaar staan op de arbeidsmarkt. Vanuit psychologisch perspectief kan STW, onbedoeld en ongewild, een schaduwkant hebben. STW kan gevoelens van jobonzekerheid en dehumanisering (i.e., het gevoel hebben als een instrument te worden behandeld door de organisatie) voeden. Dit kan een negatieve impact hebben op het welzijn van werknemers, hun attitudes tegenover werk en de organisatie, en hun gedrag op het werk. Op langere termijn kan het ook negatieve gevolgen hebben voor de loopbaan.

In het onderzoek zullen we aandacht besteden aan (1) de heterogeniteit van werknemers (bv. naar geslacht en leeftijd) en organisaties (bv. naar grootte en sector); (2) verschillen tussen reguliere vs COVID 19-gerelateerde STW; en (3) effectiviteit ten opzichte van andere instrumenten (bv. werkloosheidsvergoeding). Het project is ingebed in de literatuur en bestaande theoretische kaders. De analyse die daarop volgt is gebaseerd op micro-econometrische evaluatiemethoden met gebruikmaking van administratieve bestanden en longitudinale cross-lagged surveys. De twee perspectieven – economie en psychologie – worden geïntegreerd in onderzoeksvragen die gaan over de impact van STW op loopbanen. In de laatste fase van het onderzoek zullen we de resultaten uit de twee disciplines en de literatuur samenbrengen. Dit vormt de basis voor het formuleren van richtlijnen voor een STW-beleid in België.

STW werd niet eerder geëvalueerd in België. Dat maakt het project relevant voor beleidsmakers, andere stakeholders op de arbeidsmarkt en de maatschappij. Een groot aantal werknemers heeft tijdens de COVID-19 pandemie gebruik gemaakt van STW, ondersteund door overheidsmiddelen. Dit project levert evidentie over mogelijke voordelen maar ook nadelen van deze maatregel: dit is input voor het debat of deze vorm van ondersteuning in tijden van crisis doeltreffend is voor organisaties en werknemers. Binnen het psychologische luik van het project staat gezondheid en welzijn van werknemers centraal: de COVID-19 pandemie brengt immers risico's mee op dit vlak, in het bijzonder overbelasting en onzekerheid. We interpreteren resultaten in het licht van internationale wetenschappelijke evidentie. Hierdoor krijgt men een ruimer beeld, niet alleen over de doeltreffendheid van de Belgische versie van STW, maar ook over alternatieven. Ook dat kan het debat voeden.

BESWEP

In het project streven we naar een evenwichtige kijk. In de economische literatuur ligt de klemtoon op de impact van STW op werkgelegenheid. Hoewel dit een belangrijke indicator is, zijn aanvullende indicatoren nodig wat betreft de kwaliteit van werk (bv. loon, werkzekerheid) en arbeidsverhoudingen (bv. steun vanuit de organisatie vs dehumanisering), duurzame loopbanen en welzijn op het werk. Hierbij combineren we een economisch en psychologisch perspectief. In het psychologische luik verzamelen we een longitudinale dataset bij werknemers die gebruik maakten van STW en we vergelijken hun beleving met die van andere groepen: niet-geïmpacteerde werknemers, werklozen en tijdelijke werknemers.

We communiceren en bespreken onze resultaten tijdens workshops met alle betrokken partijen: de bevoegde nationale minister en administratie, de sociale partners, de beheerders van de instellingen voor sociale zekerheid die belast zijn met de uitvoering van STW, en de wetenschappelijke gemeenschap. We nemen ons ook voor om de resultaten te verspreiden onder een groter publiek in België en in het buitenland. We zullen de resultaten op een niet-technische manier samenvatten en ze publiceren in populair-wetenschappelijke economische en psychologische tijdschriften.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Muriel Dejemeppe
UCLouvain
muriel.dejemeppe@uclouvain.be

Partners

Bart Cockx
UGent
bart.cockx@ugent.be

Nele De Cuyper
KU Leuven
nele.decuyper@kuleuven.be

Hans De Witte
KU Leuven
hans.dewitte@kuleuven.be

Florence Stinglhamber
UCLouvain
florence.stinglhamber@uclouvain.be

Internationale partners

Pierre Cahuc
Sciences Po Paris
pierre.cahuc@sciencespo.fr